

Freddy Madsen (DKP):

Det ubehag, som vi føler ved dette forslag, har jeg tidligere gjort rede for, når vi har behandlet forslaget om optagelse af lån i udlandet. De er efter vores opfattelse udtryk for en forkert økonomisk politik. Det var muligt, hvis den tilstrækkelige vilje her i tinget var til stede, at føre en økonomisk politik, som kunne gøre valutabalancen positiv. Det ville i første række omfatte indgreb mod spekulation i jord og fast ejendom. Det ville betyde en alvorlig nedskæring på militæruddgifterne og en omfattende kontrol med udenrigshandelen.

Men i erkendelse af, at man altså ikke vil føre den politik, og at det, der ville komme ud af en nægtelse af dette forslag, antagelig ville være indgreb i retning af devaluering eller andre ting, som ville være til skade for beskæftigelsen og for almindelige menneskers levestandard, ja, så må vi også i denne situation tiltræde forslaget, men det skal nok en gang understreges, at det sker både halvhjertet og modvilligt.

Finansministeren (Heinesen):

Jeg vil gerne takke ordførerne for socialdemokratiet, venstre, SF, kristeligt folkeparti og DKP for tilslutning til forslaget, om end tilslutningen ikke mindst fra hr. Freddy Madsens side var noget betinget. Jeg skal kun gøre ganske enkelte bemærkninger.

Jeg vil sige til hr. Enggaard, at jeg tror, vi alle beklager, at betalingsbalanceunderskuddet i indeværende år bliver så stort, som tilfældet er, og at vi dermed også har et stort finansieringsbehov og et stort lånebehov. Det er jo baggrunden for augustforligets foranstaltninger, som vil nedbringe betalingsbalanceunderskuddet. Hr. Enggaard ved, at han og jeg ikke er enige om, at venstres politik ville have ført til et lavere betalingsbalanceunderskud end det, der er resultatet af regeringens politik. Men det har vi jo drøftet ved flere tidligere lejligheder. Til gengæld synes jeg, der er grund til i forbindelse med en sådan bemyndigelseslovgivning at notere med tilfredshed, at den danske kreditværdighed er god, at vi fortsat kan optage lån på førsteklasses vilkår.

Til hr. Kjærulff-Schmidt skal jeg sige, at han tager meget fejl, når han påstår, at regeringen skulle betragte situationen omkring betalingsbalanceudviklingen med sorgløshed. Det forhold sig ikke sådan. Jeg skal yderligere til hr. Kjærulff-Schmidt blot sige, at frem-

skridtspartiets alternativ til en økonomisk politik er ikke noget, der giver et mindre valutaforbrug, men noget, der giver et større valutaforbrug. Den ændring i forbrugsmønstret, som hr. Kjærulff-Schmidts parti repræsenterer, hvor man vil nedskære på det offentlige forbrug for at stimulere det private forbrug, giver et større og ikke et mindre valutaforbrug.

Hr. Kjærulff-Schmidt stillede et direkte spørgsmål, nemlig hvorvidt betalingsbalanceunderskuddet på 10 mia kr., der er nævnt i bemærkningerne – »op imod 10 mia kr.« står der – inkluderer kapitalposterne. Det gør det ikke. Det er alene underskuddet på de løbende poster.

Hr. Hagen Hagensen efterlyste en plan. Dels vel for den økonomiske politik, som vil være kendt fra augustforliget, men hvor der jo kommer nye økonomiske bedømmelser frem i forbindelse med den økonomiske årsoversigt og finanslovsforslaget henimod slutningen af måneden. Der er da ikke noget i vejen for, at man i den forbindelse kan redegøre for en plan for låneoptagelserne i den forstand, at man kan sige noget om det samlede lånebehov, selv om det kan være vanskeligt at gøre nøjagtigt op, for uanset at man kan bedømme underskuddet på betalingsbalancens løbende poster, så er finansieringsbehovet jo også meget afhængig af den private kapitalimport, og den har vist sig vanskelig at vurdere.

Jeg takker som sagt for tilslutningen fra et stort flertal af partier.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konvention vedrørende oprettelsen af en europæisk rumorganisation.

(Beslutningsforslag nr. B 12. Fremsat 20/10 76).

Forslaget sattes til forhandling.

Erik Holst (S):

Vi har i Danmark tidligere været medlem af det, der hed ESRO, det europæiske rumfarts-samarbejde. Det var vi indtil 1970, hvor vi mente, at der var stor usikkerhed om, hvad dette samarbejde ville føre til, og der var vel også en anelse utilfredshed herhjemme med, at vi ikke fik det antal kontrakter tilbage, som vi havde håbet på – det var i sin tid med til at begrunde vort medlemskab af dette samarbejde.

Senere er forhandlingerne resulteret i et nyt rumsamarbejde, og der er skabt en anden organisation, der på mange måder løser nogle af de problemer, vi dengang havde: ESA, det europæiske rumsamarbejdes agentur. Vi finder, at dette vil være et tilfredsstillende arrangement for Danmarks deltagelse, og vi synes, der her i højere grad er skabt et forum, hvor man kan diskutere og realisere nogle af tankerne rent praktisk.

Hvis vi ser på, hvad det er, vi i givet fald kan komme med i, så må vi sige, at det først og fremmest er det, vi kunne kalde grundvidenskabeligt samarbejde. Medlemskabet indebærer obligatorisk tilslutning til dette samarbejde, mens der derudover er en frivillig mulighed for at tilslutte sig andre, mere avancerede tekniske projekter i form af satellitter. Vi må nok sige, at Danmark hverken industrielt eller forskningsmæssigt er stærkt nok eller udviklet nok til selv at kunne lave nogle af disse ting, og det vil sige, at vi kan få udbytte af at samarbejde med andre nationer, i alt 11, om at løse nogle af de opgaver, der her er mulighed for at få løst.

Til de frivillige specialprojekter, som Danmark ifølge notaterne til konventionen har tilsluttet sig, er der en meteorologisk satellit, der fra 36.000 km's højde skulle kunne give os nogle bedre vejrprognoser. Jeg tror, vi her er inde på et meget, meget vigtigt område, hvor de mængder af data, der er til rådighed for vore vurderinger, ikke er tilstrækkelig store for øjeblikket.

Jeg kan også tilslutte mig, at vi frivilligt går ind i et samarbejde om en telekommunikationssatellit. Selv om det ikke er lige umiddelbart de første par år, vi kan få den i drift, så vil det nok på længere sigt betyde noget, både for telefonnet og for radionet, og det vil vel billiggøre og muliggøre en telefoning og en

teletrafik i Europa, der er betydelig mere intens til den tid, end den er i dag.

Endelig er der et forslag om en aeronautisk satellit, som man vil sætte op ude over Atlanten. Den skulle medvirke til at give os større, bedre og mere korrekte informationer til lufttrafikken.

Noget af det, der måske umiddelbart kunne være lidt tvivl om i første omgang, er det, vi kunne kalde løfteaggregatet Ariane. Her er der tale om, at man går sammen om det eneste europæiske løfteaggregat, som indtil nu er blevet udviklet, og jeg ser ikke, at dette repræsenterer de store problemer. Hvis nogen havde tænkt sig, at Danmark ved en tilslutning til dette projekt havde i sinde at bidrage til udvikling af løfteaggregater, der kan bidrage til en isoleret europæisk sikkerhedspolitik, så tror jeg rolig, jeg kan afvise det, ikke alene på mit partis, men jeg havde nær sagt også på ministerens vegne. Dette er næppe noget af det, man havde tænkt sig med tilslutning til ESA.

Vi tror, at dansk erhvervsliv vil nyde godt af en sådan tilslutning, og vi tror, at de penge, som vi giver ud dér – nogle og fyrrer millioner kroner – vil vi have mulighed for ifølge statutterne at få retur med mindst 80 pct. Vi vil få dem retur i form af avancerede teknologiske projekter, som vi næppe ellers ville kunne få lavet her i landet. Disse teknologiske projekter i sig selv kan næppe alene berettige til, at vi er medlemmer, men da der er en afsmittende virksomhed fra den aktivitet, der kan opnås, og den erfaring, der kan opnås ved at lave sådant avanceret elektronisk udstyr, så må vi sige, at det altså også har en beskæftigelsesmæssig betydning for landet på længere sigt. Derom er der slet ingen tvivl for mit vedkommende.

Desuden mener jeg, at vi forskningsmæssigt kan opnå så store resultater, at det i sig selv kunne begrunde en tilslutning til en sådan organisation.

Jeg skal med disse få ord tilsige socialdemokratiets støtte til Danmarks tilslutning, og jeg håber, at det er noget, vi kan gøre i alle partierne.

Biltzing (V):

Jeg kan tilslutte mig de betragtninger, hr. Erik Holst fremsatte, og skal på venstres vegne anbefale forslaget.

Wamberg (FP):

Fremskridtspartiet er principielt velvilligt indstillet over for dette forslag, men det er jo, som det også fremgik af hr. Erik Holsts betragtninger, et meget omfattende forslag, og der er en række spørgsmål, vi vil være interesseret i at få nærmere belyst under udvalgsarbejdet.

Lone Dybkjær (RV):

Det radikale venstre kan tilslutte sig forslaget. Vi vil selvfølgelig høre på de spørgsmål, der bliver stillet, men det er vores erfaring, at den slags traktater er meget vanskelige at rette i, når de først er kommet så langt.

Kristine Heltberg (SF):

Socialistisk folkeparti går ind for denne tilslutning, som vi anser for at være af meget stor betydning for udviklingen af dansk forskning, dansk teknologi.

Gerda Møller (KF):

Det er jo rigtigt, som hr. Erik Holst sagde, at i begyndelsen, da vi var medlem af ESRO, fik vi ikke rigtig det industrielle udbytte af det, som vi kunne have ønsket at få, og før vi tilkendegiver vores endelige stilling i det konservative folkeparti, så har vi også et par spørgsmål at stille i udvalget, netop med henblik på udsigten til at få nogle af de penge tilbage til industrien, og hvor meget beskæftigelse det i grunden giver, således som hr. Erik Holst var inde på det ville give for industrien.

Chr. Christensen (KrF):

Jeg skal meddele, at kristeligt folkeparti kan tilslutte sig det foreliggende forslag.

Ib Nørlund (DKP):

Danmarks stilling til deltagelse i et sådant rumforskningssamarbejde har jo været noget forskelligartet; man er gået ind og ud af organisationen. Jeg vil godt sige som vores principielle standpunkt, at vi mener, man bør deltage i udviklingen af rumforskningen, ikke alene ud fra de mere videnskabelige, teoretiske resultater, der kan opnås på den måde, men det løser også problemer af praktisk betydning. Men samtidig må man gøre sig klart, at sådan noget som rumforskningsproblemer i virkeligheden kun kan klares igennem et internationalt samarbejde. Det er måske et af de områder, hvor der i allerhøjeste grad kræves et virkelig glo-

balt samarbejde for at løse de problemer, man dér har med at gøre, og det virkeliggøres jo også på forskellige måder, også indbefattende både USA og Sovjetunionen.

Jeg har bemærket, at det samarbejdsforslag, som man her fremlægger, ikke er knyttet til EF, og det gør det altid noget sympatisk for mig. Men jeg har undret mig lidt over, at det eneste yderligere samarbejdsområde, som man nævner, går i retning af det amerikanske NASA. Jeg synes, der kunne være en anledning til på baggrund af Helsinkiaftalerne for et års tid siden netop på dette område også at tage initiativ til at udvide samarbejdet til de socialistiske lande, som det er almindeligt bekendt ikke har stået i sidste række ved udviklingen netop af rumforskningen. Jeg vil henstille, at man overvejer sådanne sider af sagen og måske også tilkendegiver et ønske om at følge Helsinkiaftalerne op på dette område.

Om konventionsforslaget i øvrigt vil jeg nok sige, at afsnittene om industripolitik giver ikke voldsomt overbevisende garantier for, at Danmark vil blive ligestillet i så henseende.

Det, der anføres om omkostningerne – altså at der ikke kommer øgede udgifter – kunne vi også godt tænke os dokumenteret lidt nærmere.

Ud fra disse betragtninger vil vi altså stille os åbne i de videre forhandlinger i udvalget.

Arnfast (CD):

Jeg skal kort meddele, at centrum-demokraterne også vil støtte dette forslag.

Steen Folke (VS):

Jeg er ked af at måtte bryde den idyl, som de øvrige ordføreres bemærkninger til dette forslag har givet indtrykket af. Jeg skal med det samme sige, at i VS er vi overvejende negativt indstillet til det forslag, der er fremsat her.

I bemærkningerne til forslaget på side 81 og de følgende sider står der nævnt nytteformål som meteorologi, telekommunikation og aeronautik, og det er klart, at i princippet kan VS ikke være imod fremskridt på disse områder. Men alligevel er der en række forhold ved dette forslag, som gør, at vi nok snarest hælder til at stemme imod det.

Det er jo rigtigt, at ESA ikke er nogen EF-institution. Alligevel mener jeg, at forslaget som sådant også må ses i lyset af EFs målsætning og det danske medlemskab af EF. Der er ting i forslaget og ESAs status, som minder om

[Steen Folke.]

konventionerne for Kul- og Stålonionen og Euratom. Det er oplagt, at en ESA-konvention skal medvirke til en europæisk integration, en vesteuropæisk integration, hvor EF-landene er i fokus – og så er der andre lande med, Schweiz, Sverige og Spanien, men det ændrer ikke noget ved, at de toneangivende og på enhver måde dominerende inden for dette samarbejde er og bliver EF-landene, og selvfølgelig først og fremmest de store EF-lande.

Forslaget harmonerer udmærket med Colonnaplanen, planen om EFs industripolitik, hvor man jo netop har lagt planer om at satse på en udvikling af EF-landenes industrielle konkurrenceevne over for andre lande. Colonnaplanen omtalte netop rumfarten som et af de områder, hvor der må ske en integration for at forbedre konkurrenceevnen.

Der er i bemærkningerne til forslaget omtalt denne løfteraket Ariane. Den socialdemokratiske ordfører omtalte den som et løfteaggregat. Det var sikkert ikke noget tilfælde, at hr. Erik Holst ikke talte om en raket. Det har jo en kedelig klang, dette med raketter. Hr. Erik Holst gjorde meget ud af, at selv om der var tale om disse aggregater, som han sagde, så var det slet ikke noget, der havde noget som helst at gøre med sikkerhedspolitiske formål – eller, for at sige det med andre ord, militære formål. Jeg mener ikke, man kan sætte et klart og skarpt skel mellem den del af rumfartsforskningen, som har civil interesse, og den del, som har militær interesse. Raketter er ganske vist mangelunde, udvikles til alle mulige formål, men der er nu en lang, lang række af de videnskabelige fremskridt, der gøres på dette område i forbindelse med det, man kalder civil forskning, forskning for civile formål, som har militær interesse også, som har interesse, også når det drejer sig om opsendelse af militære raketter. Jeg mener, at man er naiv, hvis man tror, man kan sætte et knivskarpt skel imellem de to ting.

Jeg har bemærket, at i konventionen står der udtrykkeligt, at man sigter på alle disse fredelige og udmærkede formål, men efter min mening kan man altså ikke sætte et så klart og skarpt skel imellem rumforskning til civile formål og rumforskning til militære formål.

Selv om jeg ikke underkender, at en forskning af denne type kan bringe videnskabelige fremskridt, som også kan blive nyttiggjort for almindelige mennesker, så vil jeg nu nok sige alt i alt, at sammenlignet med, hvor kolossale

beløb der satses på rumforskningen – først og fremmest i USA, men altså i et vist omfang og i et stigende omfang også inden for rammerne af ESA – så er nyttevirkningen over for almindelige menneskers mere dagligdags problemer nu nok så beskedne. Vi mener, at hele rumforskningskapløbet ikke kan løsrives fra forestillingerne om det almindelige politiske kapløb mellem forskellige samfundssystemer. Vi har ikke nogen særlig sympati for de meget store beløb, der bruges i rumforskningen, og vi er altså også skeptiske over for at medvirke til den forskning, der foregår på vesteuropæisk plan, og som altså nu skal lægges i lidt ændrede rammer ved vedtagelse af sådan en ESA-konvention.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Jeg skal nøjes med at takke for den meget positive modtagelse, som dette forslag mødte i folketinget – med undtagelse af den sidste ordfører.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtages uden afstemning.

Tredje næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udvalget angående videnskabelig forskning. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om Den grafiske Højskole.

(Lovforslag nr. L 61. Fremsat 14/10 76).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Jens Kristian Hansen (S):

Det lovforslag, vi har til behandling her, til sigter at tilvejebringe det lovmæssige grundlag for at omdanne Den grafiske Højskole fra et teknologisk institut til en egentlig uddannelsesinstitution. Vi har i mit parti stor respekt for den uddannelse, de grafiske fag får på højskolen, den rådgivning og den forskning og det udviklingsarbejde, der foregår på skolen, og vi forstår derfor godt det ønske, De Grafiske Fags